ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคอ้วนของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี

ปวีณา คงศิลป์

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤศจิกายน 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ ปวีณา คงศิลป์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารี กังใจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีกรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.รวีวรรณ เผ่ากัณหา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ อำนาจสัตย์ซื่อ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารี กังใจ)

..... กรรมการ
(ดร.รวีวรรณ เผ่ากัณหา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมรรถชัย สารถวัลย์แพศย์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ ..19.... เดือน ..พฤศจิกายน.... พ.ศ. 2550

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารี กังใจ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์ และ ดร.รวีวรรณ เผ่ากัณหา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ อำนาจสัตย์ซื่อ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมรรถชัย สารถวัลย์แพศย์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจแก้ไขและวิจารณ์ผลงานทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบรวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากเทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลเมืองศรีราชา เทศบาลตำบลพานทอง เทศบาลตำบลบ่อทอง เทศบาลตำบลท่าบุญมี สาธารณสุขอำเภอเมืองชลบุรี สาธารณสุขอำเภอศรีราชา สาธารณสุขอำเภอพานทอง สาธารณสุขอำเภอบ่อทอง สาธารณสุขกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ หัวหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลศรีราชา หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลท่าบุญมี หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลเสม็ด หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลโคกขี้หนอน และหัวหน้าสถานีอนามัยตำบลเกษตรสุวรรณ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่กรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีค่ายิ่ง และทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ส่วนหนึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ สมาชิกในครอบครัว และเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้การสนับสนุนด้วยความรัก และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ปวีณา คงศิลป์

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2549

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

47910424: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้สูงอายุ; พย.ม. (การพยาบาลผู้สูงอายุ)
คำที่สำคัญ: โรคอ้วน/ ผู้สูงอายุ

ปวีณา คงศิลป์: ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคอ้วนของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี (SELECTED FACTORS ASSOCIATED TO OBESE ELDERLY IN CHON BURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: วารี กังใจ, พย.ด., รัชนีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์, Ph.D. (Nursing)., รวีวรรณ เผ่ากัณหา, กศ.ด. 113 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความชุกและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคอ้วนของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน ทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วน การปฏิบัติตนทางสุขภาพ ภาวะสุขภาพจิต ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และรายได้ของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำนวน 210 ราย สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบหลายชั้น ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน แบบประเมินทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วน แบบประเมินการปฏิบัติตนทางสุขภาพ แบบประเมินภาวะสุขภาพจิต และแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ .73 .82 .71 .84 และ .79 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงกลุ่ม ด้วย Chi-square

ผลการวิจัยพบว่า ความชุกของการเกิดโรคอ้วนของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี พบร้อยละ 46.7 และภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับการเกิดโรคอ้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลและบุคลากรในทีมสุขภาพควรตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับโรคอ้วนในผู้สูงอายุ เนื่องจากมีอุบัติการณ์เพิ่มมากขึ้น และควรพัฒนาวิธีการในการลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคอ้วน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สุขภาพจิตเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคอ้วนในผู้สูงอายุ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

47910424: MAJOR: GENRONTOLOGICAL NURSING; M.N.S. (GERONTOLOGICAL NURSING)

KEYWORDS: OBESITY/ ELDERLY

PAWEENA KONGSIN: SELECTED FACTORS ASSOCIATED TO OBESE ELDERLY IN CHON BURI PROVINCE. THESIS ADVISORS: WAREE KANGCHAI, D.N.S, RARCHARNEEPORN SUBGRANON, Ph.D. (Nursing), RAWEEWAN PAOKANHA, Ed.D. 113 P. 2007.

The purpose of this research was to determine the prevalence and relationship of elderly selected factors associated to obese elderly knowledge of obesity, attitude of obesity, practice of health status, mental health status, functional ability, and income of family in Chon Buri Province. The samples consisted of 210 older adults in Chon Buri. A multistage sampling method was used to recruit a samples. Data were collected by interview using 6 parts of questionnaire, including knowledge of obesity, attitude of obesity, self-care practice, mental health status, and a functional ability. Their coefficients of reliability were .73 .82 .71 .84 and .79. Data were analyzed through Chi-square.

The finding of study demonstrated that approximately 46.7 % of the participants had experienced at obesity. The result showed that one significant factor was mental health status associated to obese elderly in Chon Buri Province.

According to the results of this study, nurses and health team personnel should concern the matter of obesity in elderly that the initial stage of having obesity was increase. Regarding the cause of obesity. In this research revealed that the mental health status was importance and associated to obese elderly.

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... จ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ฌ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่

1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

คำถามการวิจัย 5

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6

สมมติฐานและเหตุผลสนับสนุนการวิจัย 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย 9

ขอบเขตของการวิจัย 10

นิยามศัพท์เฉพาะ 10

กรอบแนวคิดในการวิจัย 12

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 13

โรคอ้วนในผู้สูงอายุ 13

ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับโรคอ้วนในผู้สูงอายุ 30

3 วิธีดำเนินการวิจัย 44

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 44

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 46

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 51

การเตรียมผู้ช่วยวิจัย 52

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง 52

การเก็บรวบรวมข้อมูล 53

การวิเคราะห์ข้อมูล 54

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	66
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	72
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	92
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	93
ภาคผนวก ค ใบพิทักษ์สิทธิ์และเอกสารชี้แจงข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมวิจัย	106
ภาคผนวก ง การแปลงข้อมูลเป็นตัวแปรหุ่น	111
ประวัติย่อของผู้วิจัย	113

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	Classification of BMI in adults	15
2	จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน	56
3	ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน ทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วน การปฏิบัติตนทางสุขภาพ ภาวะสุขภาพจิต ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และรายได้ของครอบครัว	58
4	จำนวน และร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน ทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วน การปฏิบัติตนทางสุขภาพ ภาวะสุขภาพจิต ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และรายได้ของครอบครัว	59
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วน จำแนกรายด้าน	60
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วน จำแนกรายด้าน	61
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนทางสุขภาพเกี่ยวกับโรคอ้วน จำแนกรายด้าน	61
8	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับโรคอ้วนกับการเกิดโรคอ้วน	63
9	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับโรคอ้วนกับการเกิดโรคอ้วน	63
10	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนทางสุขภาพกับการเกิดโรคอ้วน	64
11	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพจิตกับการเกิดโรคอ้วน	64
12	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันกับการเกิดโรคอ้วน	65
13	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการเกิดโรคอ้วน	65

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 12

2 การกำหนดดุลพลังงาน 14

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University